

4. sz. bejelentés

Medgyesegyházi Zöld Kéz
Környezet- és Műemlékvédelmi Egyesület
5666 Medgyesegyháza, Damjanich u 56.
Adósz: 18390124-1-04
Számírászámunk:
Kevermes és Vidéke Tak.Szöv.
Medgyesegyháza
53500614-11751504

Medgyesegyházi Zöld Kéz
Környezet- és Műemlékvédelmi Egyesület
5666 Medgyesegyháza, Dózsa u. 26.
Adószám: 18390124-1-04

Városi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala, Medgyesegyháza	
Lezáró szám:	érkezés napja:
789/AU.	2019. SZEPT 16
G.B.	előadó db. melléklet

Mottó:

Napóleonnak mondta Talleyrand:

Felség! Régi szokásuk a magyaroknak, hogy felnéznek nagyaikra, és büszkék a múltjukra. Vedd el e nép múltját, és azt teszel velük, amit akarsz!

Viktor Hugó: Magyarország a hősök nemzete!

Városi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala!

Tisztelt Polgármester Úr! Tisztelt Képviselőtestület!

Egy kis történelmi előzménnyel kell bemutatni Medgyes-Egyháza jelentőségét

1718-ban a Rákóczi vezette szabadságharc leverése után a Felvidéken erős osztrák németesítés, és katolikus egyházi térítés kezdődött el. Az ott lakó szlovákok (tótok) akik közül már jártak az Alföldön, más körülményeket tapasztaltak, és felmerült az áttelepülés gondolata is, hiszen a törökök által lakatlanná vált területeket is be kellett népesíteni.

A szlovákok, különösen az evangélikusok, az áttelepülésben látták hitéletük biztosítását, és tömegesen költöztek az Alföldre. Így népesült be Békéscsaba, Szarvas, Tótkomlós, Tótbánhegyes, majd Békéscsabáról költöztek Medgyesegyházára, Ópazovára, Nagylakra...

A szlovákok hamar beilleszkedtek az alföldi életbe, szorgalmas munkájukkal a területet híressé tették. Földet vehettek, templomot építhettek, nyelvüket gyakorolhatták.

A Békéscsabáról kiköltözött családok egyik volt a Bánszky család is. Egyik család Pusztatollakára (Kismedgyes-Pusztai) került, ahol földet vettek, gazdálkodtak. Az 1848-as tavaszi események ide is eljutottak. Petőfi Sándor Mezőberényben többször járt barátjánál, a Zaránd megyei medgyes-pusztai postakocsi-állomást sokan ismerték, mivel mellette csárda is működött. Itt szervezték meg a zömmel szlovákokból álló kis csapatot, melynek vezetője Kuzma Károly let (1816.XII.8-1884.VII.31). Nyári és Boros nevű hadnagy is szervezkedett, akik aztán hősiessé har-

coltak a Bácskában és a Bánátban, az osztrákok által felbérelt szerbek ellen.

Rózsa Sándor is járt itt több ízben, mivel Zaránd megye nem esett a békési, csanádi, csongrádi csendbiztosok hatáskörébe. Bánszky Pál (szül.1830) akkor 18 éves volt, ő is belépett többedmagával a seregbe, és Damjanich táborában kaptak felszerelést. Ugyanakkor Rózsa Sándor is beállt ebbe a seregbe bandájával együtt. Tehát a medgyes-pusztai postakocsi-állomás volt a szervezkedés helye, ahol 1848 őszén Petőfi (Petrovics) Sándor, Kuzma Károly, Rózsa Sándor és Bánszky Pál beléptek a hadseregbe. 1848 őszén az osztrák kamarilla fellázította a szerbeket, horvátokat a magyarok ellen, ígéretekkel, amelyeket aztán nem teljesítettek, de arra jó volt, hogy fegyvert fogjanak a magyarok ellen. Az itt élő szlovákok magyar érzelműek voltak. A magyar sereg Nagybecskerekén és Versecen táborozott. Vezérük Damjanich volt, szerb származású, aki nem tudott magyarul. A szerb lázadók, - Knizsanin és Bobulics - terve az volt, hogy a bácskai, bánáti magyar sereget elválassza egymástól. 1848. október 12. Óbecse, Törökbecse ellen szerb támadás történt. Damjanich leveri őket. 1848. november 9. Temes-Strázsa (Lagerdorf), majd Alibunár, Tomasevác, Jerkovác, Ördöghíd, Jasenovác visszafoglalása Földváry Károly (félszemű százados) és Kuzma Károly, a vörös-sipkások 2. százada, a Rózsa lovasok, és a székely század vezére Boross Sándor vezetésével.

Amikor Rózsa Sándor beállt katonának, nem kért lovakat, mert jelezte, hogy nekik van. Partecsecs őrnagy alá rendelte őket, és a verseci táborba indultak. (Medgyes - Arad - Temesvár - Versec). Egyenruhájuk: pörge kalap, árvalányhaj bokréta, sötétkék lobogós ing és gatyka, sötétkék posztódolmány, és fehér szűr, huszárkard, és két-két pisztoly, karikás, a végén ólomgombokkal. A karikás volt az egyik leghatalmasabb fegyverük. Valósággal borzadállyal gondolt az ellenség erre a csodafegyverre. Jobban félték tőle, mint a kartácstól. Vetter tábornok jelentést tett az országgyűléshez: A strázσαι ütközetben Rózsa Sándor jelesül viselte magát, 12 felkelőt legyőzött. Ezután megkapta a már megígért kegyelmet Kossuth Lajostól.

5683/C HIRDETMÉNY

Miután Rózsa Sándor az ország kormánya által megadott amnesztia feltételeit becsülettel teljesíté, magát több veszélyes csatában épen olyan merésznek, vitéznek, mint a rábizottak teljesítésében hűnek és pontosnak tanusítá; úgy azon vád alaptalanságát is, mintha a lagersdorfi csata alkalmával tilos kicsapongásokat követett volna el, hites tiszti bizonyítványokkal megczáfolá; jövődöbeli jó, erényes és tiszta élet föltétele alatt a számára már megadott köz és nyilvános bocsánat ezennel megújítatik és megerősítettik.

Miről is az ország minden törvényes hatóságai ezennel értesítettnek.

Budapest, december 15. 1848.

A honvédelmi bizottmány:

Kossuth Lajos

elnök

Az eltelt 20 év, de lehet visszamenni egészen 1945-ig, amikor Medgyesegyháza mindenben az élen járt. Mielőtt még Békés megyéhez csatoltak volna minket, nézzük csak meg hogy milyen fejlett volt Medgyes.

Volt malom, vágóhíd, 2 tímárüzem, olajütő, világhírű szalámigyár, szeszfőzde, fürdő, szappanfőző, téglagyár, szállodánk, fűvószenekarunk, és ami a legfontosabb, volt saját villanytelepünk is. Amikor Mezőkovácsházán még villany, mozi sem volt, nálunk már volt.

Azt is meg kell jegyezni, hogy fürdünk is, a volt Wittmann telepen (ahol gépállomás lett) A svábokat /németeket/ kitelepítették, vagyonukat elvették. Erről volt-e valamikor megemlékezés? Miért nem kaptak emléktáblát?

Az idegenforgalom szempontjából sem lett valami nagy fejlődés. A Dinnyefesztivállal ki is merül a kulturális élet. A kultúrház székeit lerögzítették, vajon miért? Itt kellene a hagyományos bálokat, összejöveteleket tartani, nem pedig a tornacsarnokban.

Nem lett városi múzeum, pedig volt róla szó.

Az 1000 éves (Árpád-kori) templom egy emléktáblával való ellátása is elmaradt. (bánkúti libicsi domb). Itt jártak a keresztes hadak; tatárok, törökök által lett lerombolva ... Még azt is tudni kellett volna, hogy itt haladt át Oroszlánszívű Richard angol király a Szentföldre, ennél a templomnál imádkoztak. A Maros felső folyása védte ezt a területet, melyet Ósmedgyesnek hívtak. Itt a lakosság több ezer év óta magyar, amit igazolnak a leletek is. De itt haladt át Dózsa György serege is, és később a postajárat Gyulafehérvár felé.

A zsinagóga már évek óta műemlék (2005.07.07.) egy táblát megérdemelt volna, ill. az elhelyezése egy ünnep alkalmával, s ott elhelyezni az elhurcolt zsidók neveit.

A postakocsi-állomás is műemlékünk. Amellett, hogy itt járt Mária Terézia, II. József, majd itt szervezte Petőfi Sándor, Kuzma Károly, Rózsa Sándor, és Bánszky Pál, Damjanich egyik huszárezredét. A táblára a következő szöveget kellett volna rátenni:

*Itt szervezte
Petőfi Sándor, Kuzma Károly,
Rózsa Sándor, Bánszky Pál
1848 őszén a huszárezredet
Damjanich seregébe*

Ferenc József császár és király 1857-ben járt itt, a Király út innen kapta a nevét, diadalkaput emeltek a tiszteletére, hol van? (Ókígyós, Mezőhegyes is kapott.) Bizonyára az ÁFÉSz Elnökének és vezetőségének sem volna semmi kifogása a tábla ellen, az idegenforgalom szempontjából üdvös lenne. Még az is igen különleges lenne, ha az épületben lévő emeleti szobákat is hasznosítani lehetne erre a célra. Esetleg berendezni hagyományos bútorokkal, hiszen itt járt Mária Terézia, II. József és Ferenc József is. Itt vezetett az un, Szenes út is.

Volt Trianon emlékművünk is (Országzászló) a szövegeket leverték róla, nem lett visszaállítva. Ha volt rendszerváltás, akkor miért nem lettek visszaállítva a régi

utcanevek, melyek emlékeztetők voltak Trianonra: Kassai, Zombori, Aradi, Temesvári, de volt Andrássy is (csabai gimnázium felvette a nevét!) Szent Imre is, hogy csak megemlítsük a régi utcaneveket. Az országzászló talpázatán lévő szövegek visszaállítására is módot kell szerezni, mivel ott volt eredetileg a Trianon emlékmű.

Az utcanevek elején egy táblát is illene kitenni, hogy kiről vagy miért neveztek el, talán még szlovákul is (mint pl. Tótkomlóson) Idegenforgalmi szempontból is jelentős lenne.

Minden utca elején tájékoztató tábla, úgy szintén az idegenforgalom érdekében a műemlékeink hirdetése is. Pl. A zsinagóga, A Postakocsi-állomás, A Schéner Emlékház, Az iskola alatti alagút... stb.

Medgyesegyháza város kapcsolatfelvétele az erdélyi Aranyos-Medgyessel. Bizonyára értékes kapcsolatokat lehetne kialakítani. A Medgyesi napok így magasabb színvonalúak is lehetnének. Volt kérés ezzel kapcsolatban is, de nem lett teljesítve.

A II. Világháború áldozatainak nevét egyrészt a városháza falán, ill. a temetőben az I. Világháború áldozatai melletti emléktábla mellett is el kellene helyezni.

Az evangélikus templomban lévő emléktábla – a község alapítóinak nevei – a városháza falán is megjelenhetnének, hogy mindenki lássa. Eredetileg Medgyes magyar lakosságú volt, a törökök elhurcolták a magyarokat, majd a község újraalapítását szlovák telepések tették. Emléküket őrizni kell.

Sajnos sok olyan dolgot lebontottak, ill. ... amit nem kellett volna, hiszen szállodánk is volt, meg mellette kerthelyiség. Hol van a malom, vágóhíd, üzemek, szalámigyár, tímáruzemek ... Még volt saját villanytelepünk is, mit kaptunk érte? A 45-ben elvett épületeket sem adták vissza tulajdonosainak.

Mivel Petőfi Sándor járt Medgyes-pusztán, javasoljuk egy **Petőfi szobor** elkészítését, és elhelyezését a Parkban. Hasonlóképpen egy **TURUL** emlékmű felállítását is. (kaptunk rá ígéretet, de az is maradt)

Hol van az iskolai gyakorlókert, és a műhely? Az osztályok faláról hiányzik a HIMNUSZ, és amikor ünnepség van, énekelni kell, és nem meghallgatni!

Az iskola elnevezését jobban meg kellett volna gondolni, mert igaz, hogy itt született Schéner Mihály, de mit tett Medgyesért? Zsilinszky Mihály, vagy Implom Ferenc neve inkább illett volna, mert ők valóban tettek Medgyesért.

Sajnos mindezek elmaradtak, akárcsak a munkahelyteremtés, a műemlékvédelem, a kulturális élet.

Városfejlesztési tervekhez:

Városszépítés, fásítás, utcák rendben tartása

Kerékpárút kialakítása a vasút mellett. Kerítés lebontása, folyamatos kerékpárút a benzinkútig.

Kövesút javítások: a még jelenlegi földutak portalanítása, a volt gépállomás felé vezető út kikövezése...

Iskolákkal való felvétel pl. Haruckern János iskolacentrum.

Kövesút építése a szennyvíztelep mögött, Kunágota felé, hogy Araddal szorosabb kapcsolatot vehessünk fel.

Munkahelyteremtés, helyi vállalkozások támogatása, pályázatok.

Utcanevekre, új házszám táblákra pályázati forrást keresni.

Felhasznált irodalom:

Boross Vilmos: Görgey tábornok és a 13 aradi vértanú. Bp. 1898.

Szathmáry Jenő: Kossuth Lajos kéme 1898.

Dr Eperjessy: Csanád-Arad-Torontál vármegye régészeti leletei 1941. Makó

Borovszky Sanu: Csanád megye története 1897.

Márki Sándor: Arad vármegye 1892.

Arvisurák, Igazszólások.

Zaránd megye története. 1857.

Medgyesegyháza története. I-V. és Szabó Ferenc: Medgyesegyháza 1893-1993.

Medgyesegyháza, 2010. szept. 14.

